293, Nachtrag (1925), lk. 8; Brennsohn, Ärzte Livl., 308. *O. F.*

OXENSTIERNA'de suguvõsa on kuulsamaid Rootsi aadlisugusid; selle esimest tuntud esindajat Bengt Nilsi poeg O.-t mainitakse XIV a. s. keskel riiginõunikuna. XV a. s. unioonivõitlusist võtavad mitmed O.-soo liikmed elavalt osa ja 3 neist, nimelt lossiülem Nils Jönsi p., lagman Bengt Jönsi p. (a. 1448) ja selle poeg ppiisk. Jöns Bengti p. (a. 1457 ja 1465—66) on olnud Rootsi riigivalitsejaiks. Praegu elus olevad harud, nimelt Eka ning Lindö vabahärra- ja Korsholmi ning Vaasa krahviharu, põlvnevad Gabriel Kristeri p. O.-st (vt.). Soo tuntuimad esindajad on olnud Axel O., viimase poeg Erik O., Bengt Gabrieli p. O. (vt. neid) ja luuletaja Johan Gabriel O.

Nord. Familjeb. 20 II. *A. R. C.*

OXENSTIERNA, Axel, krahv, Rootsi riigimees, sünd. 16. VI 1583 Fånös Upplandis (Rootsis) riiginõuniku pojana. Juba kun. Karl IX teenistuses teotses O. mitmel pool diplomaatilisel alal õige suure eduga. M. s. saadeti ta a. 1609 Tallinna vastu võtma Harju-Viru rüütelkonna ja Tallinna linna truudusavaldust kuningale. Karl IX testamendi määramisel kuulus O. Gustav II Adolfi hooldajate hulka ja sai aja jooksul kuninga parimaks abiliseks ja sõbraks. Juba 1612. a. nimetati ta riigikantsleriks ja püsis ses ametis kun. Gustav Adolfi terve valitsusaja. Ta tegi kaasa mitmed kuninga sõjakäigud, olles kõigis tähtsamais üritusis kun. paremaks käeks. A. 1622 oli O. ühes kuningaga Liivimaal ja viibis pikemat aega Riias, hoolitsedes linna kaitsmise ja Balti provintsides asuvate vägede provianteerimise eest. Osavasti kasutades Balti provintside tulunduslikke võimalusi kergendas O. suurel määral kun. edasitungi Lääne-Preisi poole. Tasuks tehtud suure töö eest annetas kun. talle a. 1622 terve Võnnu piiskopkonna ja 4 sealolevat kindlustatud lossi. Rahuläbirääkimised Poolaga pidasid O.-t kinni Liivimaal kuni a.-ni 1623, mil ta kutsuti diplomaatilisi läbirääkimisi pidama Taaniga, kes oli sõjaga ähvardanud Rootsit. 1625. a. sõjaretke ajal kasutas kun. jällegi O. organiseerimisvõimet Liivimaal, ning O. tegevus vägede provianteerimise ja sõjaasjanduse juhtimise alal Liivimaal oli tol korral vahest suuremagi tähtsusega kui varemini. A. 1626 Preisi kindralkuberneriks nimetatud, organiseeris O. Preisi administratsiooni, nagu varemini Liivimaalgi. A. 1631 määrati ta valvama kõigi Rootsile kuuluvate Läänemeremaade tollide ja litsentside üle, mil alal tal palju kokkupuutumisi oli Balti provintside tulundusoludega. Gustav II Adolfi surma järel oli O. Rootsi täisvoliline legaat Saksamaal ja Rootsile vallutatud maade faktiline valitseja, viibides Saksamaal 1636. a.-ni. Vaheajal oli O. ja kadunud kuninga väljatöötatud valitsusvorm a. 1634 Rootsis teostatud ja seeläbi terve valitsusaparaat asetatud kindlaisse vormesse. Noore kun. Kristiina (vt.) hooldajana juhtis O. Rootsi sise- ja välispolitikat suurima osavusega ja püsis riigikantsleri ametis ka siis, kui Kristiina 1644. a. täisealisena võttis valitsuse enda kätte. Kun. hilisemail valitsusaastail kaotas O. osalt oma autoriteedi kun. juures ja jäi valitsusasjade juhtimisest kõrvale. Suure kurbusega pidi ta tõsitama noore kun. Kristiina ettevaatamatut valitsusviisi ja pillavat rahanduspolitikat, mis tõepoolest sai Rootsile kardetavaks, ja viimati Kristiina loobumist Rootsi troonist suvel 1654. O. suri Stokholmis 28. VIII 1654. — Riigikantslerina on O. nii rahu- kui sõjatoiminguis avaldanud sügavat mõju Baltimaade arenemiskäigusse. Ta tutvus Balti provintsidega, viibides mitmel puhul pikemat aega neis mais, milledega ta oli seotud ka oma tulunduslikkude huvide kaudu. O. on hoolitsenud mitmeti ka just Eestimaa vaimlise ja tulundusliku heakäigu eest, milleks temal avanesid suuremad võimalused eriti selle järel, kui ta noorem poeg krahv Erik a. 1646 määrati Eestimaa kuberneriks.

Nord. Familjeb. 20. II; Biographiskt Lexicon öfver namnkunnige svenska män X (1844); Ellen Fries, Erik Oxenstierna (1889). *A. R. C.*

OXENSTIERNA, Bengt Bengt'i p., vabahärra, Liivimaa kindralkuberner, riiginõunik, sünd. 19. X 1591 Frösvikis Rootsis, õppis Rostoki, Jeena ja Vittenbergi ülikoolis ja viibis selle järel pikkadel reisidel Euroopa mail. A. 1612 reisis ta Itaalia kaudu Pühale maale, külastades Jeruusalemma ja teisi ajaloolisi kohti, oli siis mõne a. Veneetsia teenistuses sõjas türklaste vastu ja alustas a. 1616 uut teekonda idamaile, reisides Pärsias, käies Bagdadis, Baabülonis ja India piiril, pöördudes tagasi Genuasse Armeenia, Palestiina ja Egiptuse kaudu. Selle järel teotses O. diplomaatilisel alal, milleks ta oli kohane oma haruldase keelteoskuse (ta kõneles m. s. pärsia ja türgi keelt) tõttu; ka viibis ta mõned aa. teenistuses kun. Gustav II Adolf'i lähimas ümbruskonnas. Olnud tähtsais administratiivameteis Saksamaal, määrati ta Joh. Skytte (vt.) järel okt. 1634 Liivi- ja Ingerimaa maahärraks ülesandega igati oma eelkäija tööd jätkata. Oma tegevuses Liivimaal on O. saavutanud võrdlemisi suuri tagajärgi. Kiriklikul alal oli a. 1634 antud konsistoriaal- ja kirikuvisitatsiooni- määrus, mis korraldas ülemkonsistooriumi tegevust, kuid võrdlemisi puu-